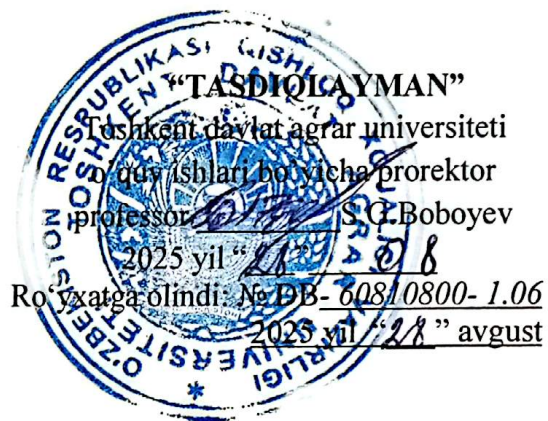

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

MUTAXASSISLIKKA KIRISH
FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	800000	- Qishloq, o‘rmon, baliq xo‘jaligi va veterinariya
Ta’lim sohasi:	810000	- Qishloq xo‘jaligi
Ta’lim yo‘nalishlari:	60810800	- Zootexnika

TOSHKENT -2025

Fan/modul kodi MK1104		O'quv yili 2025-2026	Semestr 1	ECTS - Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Mutaxassislikka kirish	48	72	120	
2.	I. Fanning mazmuni I. Fanini o'qitishdan maqsad Fanni o'qitishdan maqsad – Fanni o'qitishdan maqsad - “Mutaxassislikka kirish” fanining o'qitishdan maqsad – talabalarga zootexnika mutaxassisligi bo'yicha tushunchalar berish, zootexnik mutaxassisining qishloq xo'jaligidagi o'rni tushunchasi, chorvachilik asoslari, mutaxassisni xalq xo'jaligidagi ahamiyati va yo'nalishga mos fan bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat. Fanning asosiy vazifasi nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, turli qishloq xo'jalik hayvonlari biologik xususiyatlari, ularni urchitish, ayrim zotlari tavsiflari, zootexnika ishini tashkil etishni asoslari, chorvachilik tarmoqlarini ahamiyati bo'yicha nazariy – amaliy bilimlarni uzviylik va uzluksizlikda o'rgatish, talabalarning amaliy faoliyatida olgan bilim, ko'nikmalarini kasbiy faoliyatida qo'llay olishiga erishish. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1- mavzu.. “Mutaxassislikka kirish” faniga kirish. Mutaxassislikka kirish fanining boshqa fanlar bilan bog'liqligi. Qishloq xo'jalik hayvonlarini zotlari, ularning mahsuldorligini o'rganish yuzasidan tushunchalar. Mutaxassislikka kirish fanining hozirgi vaqtdagi vazifalari va rivojlanish istiqbollari, uning chorva mollarini ko'paytirish, asrash, boqish va mahsuldorligini oshirishdagi nazariy va amaliy ahamiyati. Chorvachilik, naslchilik, veterinariya fanlarini rivojlantirishda qo'shgan xissasi va o'rni. 2-mavzu. Mamlakat chorvachiligi oldida turgan muammolarni hal qilishda mutaxassisning o'rni Ishlab chiqarishda mutaxassisni o'rni. Zootexnika va zootexniklarning vazifalari. Chorvachilik mahsulot ishlab chiqarish va uni qayta ishlash texnologiyasini takomillashtirish. Qo'yilgan topshiriqni to'g'ri bajarish usullari. 3-mavzu. Zootexnika va biologiya fanlarining uzviy bog'liqligi. Zootexnika rivojlanishida biologik fanlarning roli, zootexnik tadqiqotlarda morfologik usullarning qo'llanilishi, evolyusion ta'limot va uning takomillashtirish asosi chorva mollari genetikasi. Seleksiya ishini takomillashtirishda populyatsiyalar genetikasidan foydalanish. 4-mavzu. Chorvachilikda iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo'llari				

Zootexniyaning rivojlanishida iqtisodiyotning ta'siri, chorvachilikda iqtisodiy samaradorlik va ilmiy – texnik progress. Kam mehnat sarflab ko'p va sifatli mahsulot olish yo'llari. Jahon andozalariga mos iqtisodiy munosabatlarni tashkil qilish.

Chorvachilikda iqtisodiy samaradorlikni oshirish va bu boradagi muammolar.

5-mavzu. Zootexniya amaliyotidagi ayrim muhim muammolar

Keng miqyosli seleksiya ishlarini tashkillashtirishda populyatsion genetika yutuqlaridan foydalanish. Chorvachilikda mustahkam oziqa bazasini yaratish va to'la qimmatli oziqa bilan ta'limlash muammosi.

6-mavzu. Chorvachilik amaliyotidagi ayrim muhim muammolar

Qishloq xo'jalik hayvonlari va parrandalarini to'la qimmatli oziqa bilan ta'minlash muammolari hamda ularning ijobiy yechimi.

7-mavzu. O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligining o'rni

Aholi birdaniga ya'ni qayta ishlanmasdan iste'mol qiladigan sifatli qishloq xo'jalik mahsulotlarini barcha talablarni qondiradigan darajada ishlab chiqarish; qayta ishlash sanoati korxonalarining qishloq mahsulotlariga, ya'ni xom ashyoga bo'lgan talabini qondirilishi.

8-mavzu. Zootexnika fakultetida ta'lim oladigan talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari

Ilmiy tadqiqot ishlarini tashkillashtirish. Ixtiro va patentshunoslik. Ilmiy - tadqiqot ishlarini mavzusini tanlash. Ilmiy tadqiqot ishlari to'g'risida tushunchaga, talabalar ilmiy to'garak ishlari. Yangilik, ixtiro va ratsion analizatorlik to'g'risida tushuncha hamda ularning bir-birovidan farqi.

9-mavzu. Chorvachilik jarayonlarini mexanizatsiyalashtirishda mutaxassisning o'rni.

Chorvachilik binolari va inshootlarini qurish tartibi va qo'llaniladigan zoogigienik me'yorlar. Sigirlarni mashinada sog'ish. Chorvachilikda ekologik muammolar. Hayot faoliyati va texnika xavfsizligi.

10-mavzu. Chorvachilik jarayonlarini avtomatlashtirishda mutaxassisning o'rni.

Chorvachilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaligi to'g'risida tushuncha. Dexqonchilik bilan chorvachilikning uzviy bog'liqligi.

11-mavzu. Har xil turdagi hayvonlar uchun o'tkaziladigan tadbirlarda mutaxassisning o'rni.

Qishloq xo'jalik hayvonlari uchun o'tkaziladigan tadbirlarda mutaxassis tomonidan o'tkaziladigan amaliy ishlarda nimalarga e'tibor berilishi kerak. Har xil usullar yordamida tamg'alangan belgilarni o'qishning amaliy usullari bilan tanishish.

12-mavzu. Mutaxassisning yuritayotgan hujjatlari va fanlar bilan uzviy bog'liqligi.

Chorvachilikda qo'llaniladigan birlamchi zootexnika hisob kitoblarni yuritishda fanlarning o'rni. Talabalarga chorvachilik fermalari va xo'jaliklarida qo'llaniladigan zootexnikaviy hisob kitob hujjatlarini yuritishning asosiy qoidalari bilan tanishtirish va ularni to'g'ri yuritish usullarini o'rganish.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Zootexnika va zootexnikalarni vazifalari
2. Zootexniyaning rivojlanishida biologik fanlarning roli
3. Chorvachilikda turli mexanizmlardan foydalanish va texnika xavfsizligiga rioya qilish

4. Chorvachilikda qo'llaniladigan birlamchi zootexnikaviy xujjatlar
 5. Chorvachilikda iqtisodiy samaradorlikni oshirish
 6. Mutaxassislik ixtisosligi bo'yicha ilmiy – tadqiqot ishlarini olib borish
 7. Har xil turdagi hayvonlarni ko'paytirishda kelib chiqish xujjatlaridan foydalanish
 8. OTM da talaba tanishishi, bilishi va rioya qilishi lozim bo'lgan bo'linmalar
 9. Oliy ta'lim mussasalarida ma'ruza, amaliy mashg'ulot, laboratoriya ishi hamda amaliyotni tashkil qilish
 10. Chorva hayvonlari uchun oziqa manbasini jamg'arish
 11. Chorvachilikda ilg'or texnologik jarayonlari qo'llanilishi
 12. Har xil turdagi hayvonlar uchun o'tkaziladigan tadbirlarda mutaxassisni o'rni
- Amaliy mashg'ulot multimediya qurilmalari bilan jixozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor – o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Talabalarni muntazam darslarga ishtirok etishi, mashg'ulotlarida daftar yuritib borishi, uyga berilgan vazifalarni bajarib borishi
2. Chorvachilikni xalq xo'jaligidagi ahamiyati.
3. Chorvachilikni rivojlantirish istiqbollari va bugungi kunda hukumatimiz tomonidan chiqariladigan farmonlar, qarorlar hamda boshqa hujjatlar.
4. Chorvachilikning barcha tarmoqlarida olib borilayotgan naslchilik, seleksiya va urchitish tadbirlari.
5. Chorvachilikda qo'llaniladigan birlamchi zootexnikaviy tadbirlar.
6. Chorvachilikda iqtisodiy samaradorlikni oshirish va bu boradagi muammolar.
7. Evolutsion ta'limot va uning takomillashtirish asosi chorva mollari genetikasi.
8. Zootexnik mutaxassisligini olishda yuritiladigan hujjatlar va fanlar bloklari.
9. Chorvachilik komplekslari va ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarida binolar hamda inshootlarga qo'yiladigan talablar.
10. Chorvachilik sohasida ilmiy va uslubiy ishlar olib borgan olimlar, ilmiy xodimlar hamda mashhur chorvadorlar.
11. Chorvachilik tarmoqlarida oziqlantirishning mahsuldorlik ko'rsatkichlari hamda o'sish-rivojlanishiga ta'siri.
12. Bozor iqtisodiyoti sharoitida chorvachilikning rivojlantirish yo'llari
13. Chorvachilikdagi muammolarni hal qilishda mutaxassisning o'rni.
14. Zootexniya va biologiya
15. Chorvachilik jarayonlarini mexanizasiyalashtirish va avtomatlashtirish
16. Chorvachilikda iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo'llari
17. Xo'jalikda qochirish va tug'dirishni rejalashtirish
18. Xo'jalikda poda aylanmasini tashkillashtirish.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

2 V. Ta'lim natijalari (shakllanadigan komponentsiya)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

	- chorvachilikni xalq xo'jaligidagi ahamiyati, hayvonot dunyosining xilma xilligini, chorvachilikni asoslari, qishloq xo'jalik hayvonlari turlari xaqida, ularni saqlash va oziqlantirish haqida tasavvurga ega bo'lishi; (bilim) - hayvon zotlarini aniqlashni, zootexniyani boshqa fanlar bilan bog'liqligini, chorvachilikni asosiy tarmoqlarini bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma) hayvonlar va parrandalar organlarining tuzilishi, konstitutsiyasini, mahsuldorlik yo'nalishini aniqlash hamda ularning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar, rivojlanish qonuniyatlari bo'yicha xulosa qilish ko'nikmalariga ega kerak. (malaka)
3.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaolkeys-stadilar; • seminarlar (mantiqiyfiklash, tezkorsavol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoabo'libishlashva himoya qilish uchun loyihalar
4.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish,i yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish
5.	Asosiy adabiyotlar 1. Maqsudov I., Jo'raev J, Amirov Sh. "Chorvachilik asoslari" "Zarafshon" nashriyoti DK, Samarqand, 2013 2.Nosirov U.N. Qoramolchilik O'zbekistan milliy ensiklopediyasi Davlat ilmiy nashriyoti Toshkent – 2001 3. Ikramov. T.X.. «Chorvachilik asoslari» T. O'qituvchi, 1996 Qo'shimcha adabiyotlar 1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 — 2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi 28.01.2022 yildagi 60-son PF 2. Sh.M.Mirziyoyev Agrar sohada ilm-fan, ta'lim va ishlab chiqarishni integratsiya qilish orqali sifat va samaradorlikni oshirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida 07.07.2023 yildagi PQ-216-son. 3. Durst L., Vittman M. Qishloq xo'jaligi hayvonlarni oziqlantirish. Urganch 2010 4. Hamroqulov R., Kariboyev K. Qishloq xo'jalik hayvonlarini oziqlantirish. Toshkent 1999. 5. Marlen Feliuss, Peter A.Koolmess, Bert Theunissen. On the Breeds of Catttle — Historic and Current Classifications. 2011. Tutorial. 6. Ostankulov T E. va boshqalar. Genetika asoslari: darslik / - Toshkent, 2005. - 167 bet.

	7. Gunter Heinz Peter Hautzinger MEAT PROCESSING TECHNOLOGY Bangkok, 2007. 8. Практикум по разведению сельскохозяйственных животных 169 с основами частной зоотехнии / А. И. Жигачев, П. И. Уколов, А. В. Билл, О. Г. Шараскина. - М.: КолосС, 2009. - 232 с. Axborot manbaalari 1. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi Davlat hokimiyati portali 2. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari milliy bazasi 3. www.Ziyo.net 4. www.zzz.ru 5. www.agronews.ru
7.	Fanning o‘quv dasturi Toshkent davlat agrar universiteti Kengashining 202 <u>5</u> yil <u>28</u> <u>08</u> dagi <u>1</u> -sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan.
8.	Fan/modul uchun ma’sular: U.Xodjaev– TDAU “Umumiy zootexniya va veterinariya” kafedrası dotsenti; J.B.Yerimbetova - TDAU “Umumiy zootexniya va veterinariya” kafedrası assistenti. A.S.Normammedov “Umumiy zootexniya va veterinariya” kafedrası assistenti
9	Taqrizchilar: Ashirov B.M. – O‘zbekiston qishloq xo‘jalik vazirlikda etakchi xodim, k.x.f.d. Yuldashev A.A. – Astraxan davlat texnika universitetining Toshkent viloyatidagi filiali, umumiy ekologiya va ekonomika kafedrası mudiri, k.x.f.f.d (PhD)

Mazkur o'quv dasturi dunyoning yetilgan QS va THE reytinglarida nufuzli TOP-300 talikka kirgan quyidagi oliy ta'lim tashkilotlarining ta'lim dasturlari asosida ishlab chiqilgan.

№	OTM nomi	QS	THE	TOP-300 ta'lim dasturlari asosida kiritilgan qo'shimchalar	Mazkur dasturdagi mavzu nomi	Havolalar
1.	University of Maryland, College Park	207	201	Qishloq xo'jalik hayvonlari uchun o'tkaziladigan tadbirlarda mutaxassis tomonidan o'tkaziladigan amaliy ishlarda hayvonlarni parvarish qilish va boshqirishda me'yori haqida tushunchalar beradi.	Regulatory Issues in Animal Care and Management (Hayvonlarni parvarish qilish va boshqirishda me'yoriy masalalari) 11-mavzu. Har xil turdagi hayvonlar uchun o'tkaziladigan tadbirlarda mutaxassisni o'rni.	https://ansc.umd.edu/undergraduate/program-overview/?utm_source=chatgpt.com
2.	Bern universiteti	184	104	Zootexniya rivojlanishida biologik fanlarning roli, zootexnik tadqiqotlarda morfologik usullarning qo'llanilishi, evolyusion ta'limot va uning takomillashtirish asosi chorva mollari genetikasi. Seleksiya ishini takomillashtirish da populyatsiyalar	Tierschutz, Ethologie und Haltung (Hayvonlarni himoya qilish, etologiya va boqish) 3-mavzu. Zootexniya va biologiya fanlarining uzviy bog'liqligi.	https://www.unibe.ch/e152701/e154048/e191232/e205433/e1045714/vetsuisse_s_p_ba_ma_final_ger.pdf

				genetikasidan foydalanish hamda hayvonlarni himoya qilish, etologiya va boqish haqida tushunchalar beradi.		
3.	University of Washington	81	25	Chorva hayvonlari uchun oziqa manbasini jamg'arish va qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat aloqalari ishlab chiqish, saqlash haqida tushunchalar beradi.	Agriculture/Food connections (qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat aloqalari) 10-mavzu. Chorva hayvonlari uchun oziqa manbasini jamg'arish	https://deohs.washington.edu/sites/default/files/course-materials/2024_WJN_ENV_H_439_539.pdf?utm_source